

C/2024/2486

23.4.2024

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów »Cyfryzacja koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego: ułatwianie swobodnego przemieszczania się na jednolitym rynku«”

[COM(2023) 501 final]

(C/2024/2486)

Sprawozdawca: **Krzysztof BALON**

Współsprawozdawczynie: **Maria del Carmen BARRERA CHAMORRO**

Wniosek o konsultację	Komisja Europejska, 13.11.2023
Podstawa prawna	Art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Obywatelstwa
Data przyjęcia przez sekcję	23.1.2024
Data przyjęcia na sesji plenarnej	14.2.2024
Sesja plenarna nr	585
Wynik głosowania	
(za/przeciw/wstrzymało się)	196/2/3

1. Wnioski i zalecenia

1.1. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES) podkreśla, że pomimo wysiłków na rzecz poprawy transgranicznego przepływu informacji dotyczących zabezpieczenia społecznego, złożoność procedur biurowych, ręczne procedury, potrzeba istnienia niektórych dokumentów w formie fizycznej oraz trudności w ich weryfikacji lub zatwierdzania spowalniają działania administracyjne i są sprzeczne z potrzebami i żądaniami obywateli i przedsiębiorstw, których to potrzeb i żądań nie można szybko i sprawnie zaspokoić. Z tego względu EKES z zadowoleniem przyjmuje komunikat Komisji Europejskiej, którego celem jest przyspieszenie i uproszczenie transgranicznego dostępu do usług zabezpieczenia społecznego. Zdecydowanie popiera przyjęte przez Komisję podejście, jakim jest wspieranie cyfryzacji mechanizmów związanych z koordynacją zabezpieczenia społecznego i opieki zdrowotnej.

1.2. EKES odnotowuje jednak, że postępy w zakresie cyfryzacji zabezpieczenia społecznego są bardzo powolne: proces ten trwa już ponad dziesięć lat. Wzywa Komisję i państwa członkowskie do podwojenia wysiłków w celu jego przyspieszenia, gdyż brak rozwiązań dotyczących gwarancji w zakresie zabezpieczenia społecznego negatywnie wpływa na mobilność pracowników, a przez to zarówno na ich samych, jak i na przedsiębiorstwa.

1.3. Z uwagi na to, że komunikat nie porusza kwestii tego, w jaki sposób administracja publiczna poszczególnych państw członkowskich ma zostać przygotowana do wdrożenia planowanych instrumentów, oraz w obliczu słabego rozwoju cyfryzacji w niektórych państwach członkowskich, Komitet wzywa do natychmiastowego opracowania rozsądnego planu dotyczącego urzeczywistnienia cyfryzacji koordynacji zabezpieczenia społecznego. Potrzebne jest podejście oddolne uwzględniające potrzeby i szczególną sytuację zarówno instytucji zabezpieczenia społecznego, jak i wszystkich zainteresowanych stron: obywateli, pracodawców, przedsiębiorstw i podmiotów gospodarki społecznej. W tym kontekście EKES zwraca uwagę na potrzebę uwzględnienia zarówno funkcjonalnych aspektów systemów, które mają zostać wprowadzone, z poszanowaniem ich kompatybilności, jak również stopnia wykluczenia cyfrowego w państwach członkowskich.

1.4. Komitet podkreśla, że cyfryzacja koordynacji zabezpieczenia społecznego jest obowiązkiem państw członkowskich na mocy rozporządzeń w sprawie koordynacji. W wypadku podmiotów objętych tymi rozporządzeniami, które nie są w stanie korzystać ze środków elektronicznych, trzeba opracować inne rozwiązania. Dopóki brakuje takich rozwiązań, identyfikacja za pomocą środków elektronicznych powinna być opcją, a nie wymogiem, by mogły one korzystać z przysługujących im praw i by nie stwarzać nowych przeszkód dla swobodnego przemieszczania się.

1.5. EKES uważa, że sama cyfryzacja zabezpieczenia społecznego nie pozwoli osiągnąć wszystkich pożądanych celów w zakresie usuwania przeszkód w swobodnym przemieszczaniu się, chyba że zakończona zostanie negocjowana obecnie w ramach rozmów trójstronnych reforma rozporządzenia (WE) nr 883/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady⁽¹⁾ w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. W związku z tym zwraca się do Komisji i współpracodawców o dalsze wysiłki na rzecz zakończenia tego procesu, który toczy się od 2016 r.

1.6. EKES jest bardzo zaniepokojony sytuacją osób wykluczonych cyfrowo, chronionych na mocy rozporządzeń w sprawie koordynacji. Ubolewa, że w komunikacie nie odniesiono się konkretnie do tego problemu.

1.7. EKES z zadowoleniem przyjmuje inicjatywę stworzenia portfela cyfrowego (w ramach europejskiego dowodu zabezpieczenia społecznego (ESSPASS) planuje się wykorzystanie portfela tożsamości cyfrowej) w celu przechowywania dokumentów wymaganych do przemieszczania się między państwami. Podobnie pozytywnie ocenia również tworzenie tożsamości cyfrowej umożliwiającej szybką identyfikację osób (za pośrednictwem telefonu komórkowego lub innych mechanizmów). Aby uniknąć wykluczenia cyfrowego, EKES wzywa jednak do opracowania rozwiązań dla osób, które nie są w stanie korzystać ze środków elektronicznych w celu przekazania informacji organom zabezpieczenia społecznego lub dokonania wobec nich identyfikacji. Dopóki nie zostaną przyjęte lub wdrożone odpowiednie rozwiązania, identyfikacja za pomocą środków elektronicznych powinna być opcją, a nie wymogiem.

1.8. EKES uważa, że system wymiany informacji między instytucjami różnych państw członkowskich musi umożliwiać pełną identyfikację osób objętych rozporządzeniami w sprawie koordynacji. Systemy wymiany informacji muszą jednak uwzględniać ochronę danych, w tym pełne stosowanie przepisów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679⁽²⁾ (ogólne rozporządzenie o ochronie danych – RODO), zwłaszcza w kontekście zróżnicowanych praktyk administracyjnych w stosowaniu RODO w poszczególnych państwach członkowskich.

1.9. EKES zauważa, że Komisja nie wskazała, jaka jest aktualna skala przeszkód administracyjnych – dla osób objętych rozporządzeniami w sprawie koordynacji oraz dla organów i przedsiębiorstw – wpływających na możliwość korzystania z systemów zabezpieczenia społecznego w ramach koordynacji. Nie zostały przedstawione badania sygnalizujące choćby w sposób przybliżony czasochłonność załatwiania spraw, która miałaby zostać zredukowana dzięki wprowadzeniu planowanych rozwiązań cyfrowych. W tym kontekście cyfryzacja nie jest celem samym w sobie, lecz jedynie instrumentem służącym osiągnięciu różnych celów.

1.10. EKES ubolewa również, że pomimo upływu czasu system elektronicznej wymiany informacji dotyczących zabezpieczenia społecznego (EESSI) nie osiągnął jeszcze pełnej zdolności operacyjnej, przy czym w komunikacie Komisja wskazuje, że cel ten ma zostać osiągnięty do końca 2024 r. Z ubolewaniem odnotowuje, że Komisja nie ogłosiła jeszcze, czy zakończenie projektu pilotażowego ESSPASS doprowadzi do powstania prawodawstwa w tej dziedzinie. Oczekuje, że Komisja rozważy – równoległe do rozwoju procesu – opracowanie przepisów niezbędnych do jego powodzenia i właściwego uznania praw, które to przepisy zaczną obowiązywać tak szybko, jak to możliwe.

1.11. EKES jest zaniepokojony wysokim ryzykiem cyberataków i w związku z tym uważa, że należy zadbać o wzmocnienie odpowiednich systemów informatycznych na szczeblu europejskim za pomocą solidniejszych środków zapobiegawczych i środków z zakresu bezpieczeństwa. Ponadto, wykorzystując bazę prawną stworzoną w ogólnym rozporządzeniu o ochronie danych oraz w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej, należy dołożyć starań, aby stworzyć klimat zaufania w społeczeństwie, tak aby obywatele rozumieli, że ich dane są w pełni chronione i że nie będą wykorzystywane do niepożądanych celów.

1.12. EKES proponuje stałą wymianę najlepszych praktyk między państwami członkowskimi w zakresie cyfryzacji koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. Mając na uwadze zachęcanie do tego i promowanie takich działań, sugeruje, by Komisja Europejska i Europejski Urząd ds. Pracy zorganizowały konferencję, w której uczestniczyć będą rządy państw członkowskich i społeczeństwo obywatelskie.

(1) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. L 166 z 30.4.2004, s. 1).

(2) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz.U. L 119 z 4.5.2016, s. 1).

2. Kontekst i uwagi ogólne

2.1. Swobodny przepływ osób w Unii Europejskiej wymaga zachowania praw do zabezpieczenia społecznego osób, które z jakiegokolwiek powodu przenoszą się do innego państwa Unii.

2.2. Gwarantuje to koordynacja krajowych systemów zabezpieczenia społecznego na mocy art. 48 TFUE, który łączy różne przepisy krajowe, tak aby prawa nabyte lub nabywane w jednym państwie były bez ograniczeń uznawane w innym państwie. Pozwoli to rozwiązać transgraniczne problemy prawne, które mogą pojawić się w tej dziedzinie w związku z przemieszczaniem się obywateli UE na całym terytorium Unii.

2.3. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES) pragnie podkreślić, że współpraca administracyjna w ramach koordynacji nie jest tak skuteczna, jak można by się spodziewać. Pomimo wysiłków na rzecz poprawy transgranicznego przepływu informacji dotyczących zabezpieczenia społecznego (głównie za pośrednictwem EESSI), złożoność procedur biurokratycznych, ręczne procedury, potrzeba istnienia niektórych dokumentów w formie fizycznej, trudności w ich weryfikacji lub walidacji spowalniają działania administracyjne i są sprzeczne z potrzebami i żądaniami osób objętych zabezpieczeniem, których to potrzeb i żądań nie można szybko i sprawnie zaspokoić.

2.4. Z tego względu EKES z zadowoleniem przyjmuje komunikat Komisji Europejskiej, którego celem jest przyspieszenie i uproszczenie transgranicznego dostępu do usług zabezpieczenia społecznego, zdecydowanie popierając kierunek wyznaczony przez Komisję w zakresie działań wspierających cyfryzację mechanizmów związanych z koordynacją zabezpieczenia społecznego i opieki zdrowotnej. EKES z satysfakcją odnotowuje, że Komisja opublikowała komunikat – trzydzieści lat po inauguracji zarówno wspólnego rynku, jak i obywatelstwa Unii Europejskiej – podkreślając w ten sposób związek pomiędzy dalszym rozwojem swobód wspólnego rynku i europejskiego obywatelstwa a postęпами w transformacji cyfrowej. Komitet zauważa też, że komunikat Komisji jest ważnym elementem realizacji programu „Droga ku cyfrowej dekadzie”⁽³⁾.

2.5. EKES podkreśla, że cyfryzacja mechanizmów koordynacji zabezpieczenia społecznego i opieki zdrowotnej może znacznie poprawić korzystanie z praw do ochrony socjalnej migrantów i ich rodzin, co z kolei ułatwi swobodne przemieszczanie się, dla którego konieczna jest eliminacja wykluczenia cyfrowego. Kwestia ta znajduje się w centrum uwagi partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego, ponieważ w 2021 r. odsetek osób w wieku od 16 do 74 lat, które posiadały co najmniej podstawowe ogólne umiejętności cyfrowe, był bardzo niski. Najniższy poziom odnotowano w Rumunii (28 %), a następnie w Bułgarii (31 %) i Polsce (43 %)⁽⁴⁾.

2.6. EKES z zadowoleniem przyjmuje zamiar przyspieszenia wdrażania systemu EESSI, który łączy 32 państwa, tzn. 27 państw UE, państwa Europejskiego Obszaru Gospodarczego (Islandia, Liechtenstein i Norwegia), a także Konfederację Szwajcarską i Zjednoczone Królestwo. EESSI nie jest celem samym w sobie, lecz narzędziem ułatwiającym swobodny przepływ na rynku dzięki uproszczeniu procedur. Nie służy osiągnięciu cyfrowej jednolitości we wszystkich państwach członkowskich. De facto nie chodzi o wspólne oprogramowanie dla systemów zabezpieczenia społecznego, które byłoby wykorzystywane przez wszystkie zaangażowane organy administracji, lecz o wymianę danych za pośrednictwem instytucji łącznikowej.

2.7. EKES ubolewa, że pomimo upływu czasu EESSI nie osiągnął jeszcze pełnej zdolności operacyjnej, przy czym w komunikacie Komisja wskazuje, że cel ten ma zostać osiągnięty do końca 2024 r. Jednak proces wdrażania EESSI przebiega znacznie wolniej w stosunku do oczekiwań: art. 95 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009⁽⁵⁾, ustanawiając okres przejściowy dla elektronicznej wymiany danych, zakładał, że okres ten nie przekroczy 24 miesięcy od daty wejścia w życie rozporządzenia wykonawczego (tj. od dnia 1 maja 2010 r.). EKES zwraca się również do KE, by w odpowiednim czasie ogłosiła, czy ukończenie projektu pilotażowego ESSPASS doprowadzi do powstania prawodawstwa w tej dziedzinie.

⁽³⁾ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/europes-digital-decade-digital-targets-2030_pl

⁽⁴⁾ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20220330-1>

⁽⁵⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczące wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. L 284 z 30.10.2009, s. 1).

3. Uwagi szczegółowe

3.1. EKES zauważa, że komunikat Komisji nie zawiera szczegółowych danych statystycznych, względnie wyników badań odnoszących się do kwestii w nim poruszanych. W szczególności Komisja nie wskazała, jaka jest aktualna skala przeszkód administracyjnych – zarówno dla obywateli i organów, jak i dla przedsiębiorców – wpływających na możliwość korzystania z systemów zabezpieczenia społecznego w ramach koordynacji. Nie zostały przedstawione badania wskazujące choćby w sposób przybliżony czasochłonność załatwiania spraw, która miałaby zostać zredukowana dzięki wprowadzeniu planowanych rozwiązań cyfrowych – cyfryzacja nie może być celem samym w sobie. W szczególności Komisja nie wskazała, jako punktu odniesienia, ilościowego korzystania obywateli Unii z transgranicznej opieki zdrowotnej, zaświadczeń A1 czy europejskich kart ubezpieczenia zdrowotnego (EKUZ) w dłuższej perspektywie. Intuicyjne przeświadczenie o zasadności wyznaczonych kierunków działań nie może być wystarczające w dalszych etapach działań, które powinny być poprzedzone rzetelną analizą danych.

3.2. Komunikat nie odnosi się do kwestii, w jaki sposób administracja publiczna poszczególnych państw członkowskich ma zostać przygotowana do wdrożenia planowanych instrumentów. Wobec słabego rozwoju cyfryzacji w niektórych państwach członkowskich, naszkicowany w komunikacie ambitny plan działania należy skonfrontować z rzeczywistymi możliwościami około 3 500 instytucji działających w tym zakresie w państwach członkowskich, zwłaszcza biorąc pod uwagę plan zapewnienia pełnej cyfryzacji dokumentacji medycznej obywateli do 2030 r. w ramach programu „Droga ku cyfrowej dekadzie”.

3.3. Choć, jak zauważono w komunikacie, środki mające na celu cyfryzację usług publicznych i modernizację procesów administracji publicznej są uwzględnione we wszystkich krajowych planach odbudowy i zwiększania odporności, należałoby przeanalizować, w jakim zakresie i w jaki sposób poszczególne państwa członkowskie uwzględniły ten aspekt w swoich planach. Ponadto należy zauważyć, że z różnych powodów niektóre państwa członkowskie nie korzystają obecnie ze środków pochodzących z krajowych planów odbudowy i zwiększania odporności.

3.4. Istotnym aspektem wdrażania zaproponowanych w komunikacie rozwiązań jest zapobieganie wykluczeniu cyfrowemu (zob. dane w punkcie 2.5). Transformacja cyfrowa musi być przeprowadzana w sposób umożliwiający włączenie wszystkich grup społecznych, bez względu na wiek, stopień niepełnosprawności czy inne cechy mogące sprzyjać powstawaniu lub pogłębianiu wykluczenia cyfrowego oraz dyskryminacji. Propozycje zawarte w komunikacie będą uzasadnione wątpliwości w zakresie możliwości korzystania z nich przez osoby cyfrowo wykluczone, co może skutkować uniemożliwieniem korzystania z odpowiednich mechanizmów. Wykluczenie może powstać również na poziomie faktycznej możliwości dostępu do systemu, który będzie zapewniał obsługę.

3.5. W związku z tym, zgodnie ze wspólnym europejskim podejściem, należy zwrócić uwagę na umiejętności cyfrowe, którymi powinni dysponować obywatele i przedsiębiorstwa (zwłaszcza małe i średnie przedsiębiorstwa – MŚP) w celu interakcji z proponowanymi nowymi ramami cyfryzacji. W tym kontekście EKES wzywa do zapewnienia adekwatnych, wystarczających i łatwych do zrozumienia informacji online, do stworzenia krajowego i europejskiego wsparcia w celu dostosowania się do nowej sytuacji oraz do udostępnienia wysokiej jakości infrastruktury i finansowania, które zapewnią dostęp do środowiska cyfrowego wszystkim ludziom oraz aktywne zaangażowanie organizacji partnerów społecznych na szczeblu krajowym w podnoszenie świadomości, szkolenia i rozpowszechnianie istotnych informacji. Wbudowane usługi wsparcia w różnych interfejsach (np. chatboty, najczęściej zadawane pytania itp.) mają zasadnicze znaczenie dla umożliwienia wszystkim obywatelom korzystania z usług cyfrowych.

3.6. Przygotowanie instytucji w poszczególnych państwach członkowskich do wdrożenia proponowanych w komunikacie rozwiązań musi również obejmować aspekty techniczne, takie jak współpraca poszczególnych systemów informatycznych z różnych państw członkowskich, tworzonych w różnym czasie i w oparciu o różne rozwiązania technologiczne, względnie informatyczne.

3.7. System wymiany informacji pomiędzy instytucjami z poszczególnych państw członkowskich musi umożliwiać pełną identyfikację obywateli i obywateli. W tym kontekście należy m. in. zwrócić uwagę na aspekt pisowni imion i nazwisk, która może w przypadku tej samej osoby różnić się w zależności od państwa członkowskiego.

3.8. Zarazem systemy wymiany informacji muszą uwzględniać kwestię ochrony danych, zwłaszcza danych wrażliwych, w tym stosowanie w pełni przepisów ogólnego rozporządzenia o ochronie danych, zwłaszcza w kontekście zróżnicowanej praktyki administracyjnej stosowania RODO w poszczególnych państwach członkowskich. Należy też skutecznie przeciwdziałać ryzyku cyberataków. Odpowiednie systemy informatyczne muszą zostać wzmocnione dzięki solidniejszym środkom zapobiegania i bezpieczeństwa, w tym w celu przeciwdziałania ryzyku cyberataków.

3.9. Komunikat Komisji nie zawiera informacji o śladzie węglowym, jaki pozostawiać będą proponowane mechanizmy, co utrudnia rzetelną ocenę proponowanych rozwiązań z punktu widzenia realizacji celu osiągnięcia neutralności klimatycznej Unii Europejskiej do roku 2050, jakkolwiek zmniejszenie zużycia papieru będzie miało z pewnością pozytywny wpływ na środowisko.

4. Uwagi dotyczące wybranych aspektów komunikatu

4.1. EESSI będzie niewątpliwie ogromnym krokiem naprzód dla administracji krajowych, gdyż umożliwi im zastąpienie formularzy papierowych standardowymi dokumentami elektronicznymi (SED), które są wymieniane w ramach procedur koordynacji przy użyciu środków elektronicznych.

4.2. EKES z zadowoleniem przyjmuje publiczny katalog EESSI europejskich instytucji zabezpieczenia społecznego ⁽⁶⁾, ponieważ umożliwia on osobom fizycznym i przedsiębiorstwom dostęp do właściwych instytucji zabezpieczenia społecznego państw, w których stosuje się rozporządzenie (WE) nr 883/2004. Jednak sama złożoność skoordynowanych krajowych systemów zabezpieczenia społecznego oznacza, że nie zawsze można uzyskać wymagane informacje przez ten publiczny interfejs.

4.3. EKES uważa, że inicjatywa w sprawie portalu cyfrowego jest dobrym krokiem naprzód, który powinien umożliwić obywatelom i przedsiębiorstwom do grudnia 2023 r. rozpatrzenie „wniosku o określenie, które przepisy dotyczące zabezpieczenia społecznego obejmują posiadacza (wynikający z dokumentu przenośnego A1), wniosków o europejską kartę ubezpieczenia zdrowotnego oraz wniosków o obliczenie emerytur”. Komunikat Komisji nie uwzględnia jednak przejęcia cyfrowej (w kontekście płci, wieku i statusu społecznego).

4.4. EKES uważa, że dopóki mamy nadal do czynienia z wykluczeniem cyfrowym, Komisja powinna wyjaśnić, jakie środki zostaną wdrożone, aby korzystanie z nowych technologii nie ograniczało możliwości dostępu tych obywateli, którzy nie są w stanie korzystać ze środków elektronicznych.

4.5. EKES wyraża ubolewanie, że w komunikacie Komisji nie dokonano oceny ewentualnych niedogodności wynikających z cyfryzacji koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. Może ona mieć wpływ na liczbę pracowników obsługujących systemy zabezpieczenia społecznego na szczeblu krajowym; w niektórych państwach członkowskich istnieje już ryzyko skarg ze strony obywateli i przedsiębiorstw, ponieważ nie wszystkie niezbędne informacje na temat kwestii zabezpieczenia społecznego można uzyskać za pośrednictwem interfejsu.

4.6. EKES wzywa państwa członkowskie, by dbały o to, by informacje dotyczące zabezpieczenia społecznego dostępne na oficjalnych stronach internetowych były w pełni aktualne, co zapewni bezpieczeństwo prawne pracownikom i przedsiębiorstwom. Informacje powinny być dostępne co najmniej w języku angielskim, a najlepiej we wszystkich językach urzędowych UE. EKES oczekuje, że do końca 2024 r. wszystkie usługi zabezpieczenia społecznego będą dostępne online. Aby można było dotrzymać tak bliskiego terminu, konieczne jest stworzenie ku temu wszystkich niezbędnych warunków.

4.7. EKES ma nadzieję, że reforma przepisów rozporządzenia (WE) nr 883/2004, omawiana przez współprawodawców od 2016 r., wkrótce zostanie w zadowalający sposób sfinalizowana. W przeciwnym razie jedyną zmianą będzie zamiana formy papierowej na formę elektroniczną, ale przeszkody prawne dla swobodnego przemieszczania się pozostaną niezmiennione.

4.8. Dokładne wdrożenie narzędzi cyfrowych na potrzeby mobilności transgranicznej znacznie pomoże przedsiębiorstwom wykorzystać pełen potencjał jednolitego rynku, przy jednoczesnym zapewnieniu ochrony praw do zabezpieczenia społecznego, które zostały nabyte lub są nabywane przez pracowników.

4.9. EKES z zadowoleniem przyjmuje inicjatywę stworzenia portfela cyfrowego (w ramach ESSPASS planuje się wykorzystanie portfela tożsamości cyfrowej) w celu przechowywania dokumentów wymaganych do przemieszczania się między państwami. Cyfryzacja dokumentów pozwoli na ich natychmiastową weryfikację. Podobnie pozytywnie ocenia się również tworzenie tożsamości cyfrowej umożliwiającej szybką identyfikację osób (za pośrednictwem telefonu komórkowego lub innych mechanizmów). EKES wzywa jednak Komisję do znalezienia rozwiązań dla tych osób, które nie są w stanie przejść identyfikacji drogą elektroniczną. EKES pragnie jasno stwierdzić, że nie można wymagać od osób

⁽⁶⁾ Dostępny pod adresem: <https://ec.europa.eu/social/social-security-directory/pai/select-country/language/en>.

dokonywania identyfikacji za pomocą środków elektronicznych. Musi to być opcja dla zainteresowanych osób, a nie wymóg, póki nie zostaną wprowadzone rozwiązania dla osób dotkniętych wykluczeniem cyfrowym. EKES uważa, że można by poczynić postępy poprzez opracowanie formularzy elektronicznych. Rozwój tożsamości cyfrowej w dziedzinie transgranicznego zabezpieczenia społecznego mógłby zachęcić do korzystania z tego rodzaju formularzy.

4.10. EKES uważa, że konieczne jest, by UE podjęła skuteczne działania w odniesieniu do systemu technicznego opartego na zasadzie jednorazowości (umożliwiającego wymianę informacji między administracjami publicznymi ponad granicami państw UE) ⁽⁷⁾, który wdraża zasadę jednorazowości ⁽⁸⁾, tak aby nie nakładać dodatkowych obciążeń na obywateli i przedsiębiorstwa – celem cyfryzacji powinno być usprawnienie procedur. Jest to kolejny element, na który skarżą się wszystkie przedsiębiorstwa: komputeryzacja administracji nie sprawia, że wiele formalności przestaje być uciążliwych – nawet dla specjalistów z tej dziedziny – i dlatego w większości przypadków utopią jest oczekiwanie, że obywatele będą w stanie sami ich dopełnić.

4.11. EKES uważa, że wprowadzenie europejskiej karty zabezpieczenia społecznego powinno być bardzo pozytywnie ocenione ze względu na niezaprzeczalne korzyści praktyczne dla obywateli, chociaż sądzi, że urzeczywistnienie tego projektu wymaga większego wysiłku ze strony KE. Komitet przypomina, że w niektórych państwach członkowskich przyjęto już innowacyjne rozwiązania, które przyniosły oczekiwane rezultaty, polegające na przykład na integracji europejskich kart ubezpieczenia zdrowotnego z dowodem osobistym, paszportem lub krajową kartą ubezpieczenia zdrowotnego.

4.12. EKUZ jest dobrym przykładem ilustrującym ograniczenia cyfryzacji koordynacji zabezpieczenia społecznego. Brak europejskiej bazy danych stwarza pole do oszustw, ponieważ może się zdarzyć, że osoba, która złożyła wniosek o EKUZ i ją uzyskała, nie zachowuje statusu beneficjenta przez cały okres ważności EKUZ. Tak właśnie dochodzi do nadużyć: osoba, która nie jest już beneficjentem zgodnie z przepisami krajowymi, nadal posiada EKUZ, a nie istnieje możliwość weryfikacji w momencie świadczenia usług opieki zdrowotnej.

4.13. Komitet z zadowoleniem przyjmuje utworzenie i wdrożenie europejskiej przestrzeni danych dotyczących zdrowia, która będzie podlegać ogólnemu rozporządzeniu o ochronie danych i umożliwi lepsze zaspokojenie potrzeb w zakresie transgranicznej opieki zdrowotnej i przyspieszenie wszelkich formalności medycznych i administracyjnych w tym zakresie, zwłaszcza zwrotu kosztów leczenia.

4.14. EKES uważa, że cel określony w komunikacie może nie zostać osiągnięty, jeżeli organy zarządzające nie otrzymają wystarczających i odpowiednich szkoleń w zakresie umiejętności cyfrowych. Jeżeli celem jest stosowanie zasad koordynacji zabezpieczenia społecznego za pośrednictwem portalu cyfrowego, personel przydzielony do każdego podmiotu powinien otrzymać nie tylko niezbędne szkolenie w zakresie różnych procedur i formalności, ale również odpowiednie szkolenie z zakresu umiejętności cyfrowych, aby móc oferować bardziej efektywne usługi.

4.15. EKES uważa, że komunikat nie jest odpowiednio przejrzysty z finansowego punktu widzenia, ponieważ Komisja powinna była uwzględnić w nim informacje na temat rzeczywistych kosztów działań podejmowanych w celu cyfryzacji koordynacji zabezpieczenia społecznego, w szczególności EESSI.

4.16. EKES sądzi, że jeżeli osoby objęte zabezpieczeniem mogą uzyskać dostęp do aktualnych informacji dzięki krajowej tożsamości cyfrowej, szybsze i łatwiejsze jest dla nich korzystanie ze swojego certyfikatu elektronicznego w celu połączenia się z administracją. W ten sposób osoby objęte zabezpieczeniem mogą przekazywać organom zagranicznym wymagane informacje dotyczące zabezpieczenia społecznego lub ubezpieczenia zdrowotnego w czasie rzeczywistym. Państwa członkowskie powinny mieć tylko jeden link umożliwiający osobom, których dane dotyczą, połączenie się z ich krajową tożsamością cyfrową. EKES uważa, że Komisja powinna zbadać ten system.

4.17. EKES uważa, że dla osiągnięcia celu, jakim jest cyfryzacja koordynacji zabezpieczenia społecznego, niezbędne jest zaangażowanie i działanie państw członkowskich. Proponuje stałą wymianę najlepszych praktyk w zakresie cyfryzacji koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. Mając na uwadze zachęcanie do tego i promowanie takich działań, sugeruje, by Komisja Europejska i Europejski Urząd ds. Pracy zorganizowały konferencję, w której uczestniczyć będą rządy państw członkowskich i społeczeństwo obywatelskie. EKES, wraz z partnerami społecznymi i innymi organizacjami społeczeństwa obywatelskiego na szczeblu europejskim, wniesie wkład w konferencję i w cały proces.

Bruksela, dnia 14 lutego 2024 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Oliver RÖPKE

⁽⁷⁾ <https://ec.europa.eu/digital-building-blocks/wikis/display/DIGITAL/Once+Only+Technical+System>

⁽⁸⁾ https://commission.europa.eu/news/once-only-principle-system-breakthrough-eus-digital-single-market-2020-11-05_en